

PO TAURAGNŲ DANGUM

TAURAGNŲ KRAŠTO BENDRUOMENĖS LAIKRAŠTIS

2011 LIEPA NR. 27

Liepos 6 d. 21 val. tauragniškiei kartu su visa Lietuva giedojo himną – V. Kudirkos „Tautišką giesmę“.

Bronė Juknevičienė

Himno giedojimas visiems kartu tampa tradicija. Tik kad ji neišnyktų! Sprendžiant iš to, kiek Tauragnuose šiais metais susirinko žmonių, labai norisi tuo tikėti. Tokiu viešu himno giedojimu mes parodome pagarbą savo valstybės simboliams, jos istorijai, patiems sau.

Jau po šventės kultūros centre kalbėjau su ne vienu tauragniškiu apie šią dieną, apie himno giedojimą vakare, ir išgirdau tokius žodžius: „50 metų rusenom, o dabar labai sparčiai anglėjam“. Taip, mes negerbiame savo valdžios, nes ji pati dėl to pasistengė, bet gal todėl mes patys turime susikurti sau šventę, kuri mus telktų draugėn? Himną giedame ne valdžiai, sau. Ir kitiems, kurie mano, kad būti Lietuvos patriotu gėda.

Liepos 6 d. vakare prie paminklo Tauragnų miestelio centre atėjo daug žmonių. Galvojau visų paklausti, kodėl jie atėjo giedoti „Tautiškos giesmės“. Nespėjau, nes žmonių buvo tikrai daug! Kai perskaitysit, ką jie kalbėjo, ar nepritaikysit sau kurių nors žodžių? Jei taip, ateikit kitais metais liepos 6d. 21 val. prie paminklo. Tikiu, kad mes galim susivienyt dėl to, kas mums svarbu.

Kodėl tauragniškiei atėjo giedoti „Tautiškos giesmės“?

Valerija Danauskienė. Jaučiu pareigą Lietuvai, savo tėvynei, savo žmonėms. **Janina Augulytė.** Tai šventa pareiga. **Juozas Danauskas.** Jei jautiesi lietuvis – tai tiesiog būtinybė. **Ona Katinienė.** Ateinu kiekvienais metais. **Jūratė Paleckienė.** Priklausau kaip piliečiui. **Jūratė Šinkūnienė.** Vardan tos Lietuvos, juk ir mūsų renginys buvo skirtas Valstybės šventei. **Linas Danauskas.** Tai mano pareiga. **Gintarė Kunickaitė.** Jaučiu meilę Lietuvai. **Gailė Būdvytytė.** Kad pirmą kartą pagiedočiau himną. **Apolonija Marčiulionienė.** Pagerbti Lietuvos. **Danelė Petrėnienė.** Man tai šventė. **Aldona Balčiūnienė.** Esu Lietuvos patriotė. **Valė Balsienė.** Gerbiu ir myliu Lietuvą. **Valda Žebelienė.** Esu Lietuvos pilietė. **Aldona Tartilienė.** Džiaugiuosi, kad atgyja pagarbą Lietuvos simboliams ir vertybėms. **Vilma Valienė.** Iš idėjos ir pareigos. **Grażina Grašienė.** Lietuva – mūsų širdyse. **Vidas Juknevičius.** Ėjau kartu su visais. **Loreta Juškėnienė.** Jei jau neišvykau iš Lietuvos, tai esu patriotė.

Bronė Juknevičienė

Valstybės diena Tauragnuose

Šiais metais šventė Tauragnuose prasidėjo stogastulpio Juozui Šnapščiui – Margaliui (1877 – 1921) atidengimu. Tai – kunigas, poetas, žurnalistas. Kunigavo Tauragnuose, Sudeikiuose, ten bažnyčios šventoriuje ir palaidotas. Tauragnuose kunigavo neilgai, tik dvejus metus (1908 –

1910). Kodėl stogastulpis pastatytas būtent jam? Tauragnų seniūnas Alvydas Danauskas paaiškino, kad iniciatorius buvo mūsų kraštiečiai Romualdas Šimkūnas. Jis manė, kad J. Šnapštys-Margalis nepelnytai užmirštas ir pasiūlė išdrožti paminklinę lentą. Už geranorišką pagalbą seniūnas ypač dėkingas Antanui Šapokai ir visiems, kurie pagelbėjo, nes darbo ruošiant stogastulpį buvo tikrai nemažai.

Sudeikių žmonėms J. Šnapštys – Margalis taip pat žinomas, todėl būtent klebonas Povilas Klezys (**žiūr. nuotraukoje**) pirmasis susirinkusiems labai įtaigiai ir gyvai papasakojo apie poetą ir kunigą Margalį, labiausiai akcentuodamas jo liaudišką kilmę, atvirumą žmonėms, norą ir mokėjimą bendrauti. P. Klezys pasakojo, kad dėl savo artimų ryšių su paprastais žmonėmis kunigas dažnai būvęs nesuprastas, o kartais dvasinės vyresnybės net ir pasmerktas. Žmonės jį mylėjo ir gerbė ne tik kaip kunigą, bet ir kaip literatą, net daktarą. (Kunigas matė, kad kaimo žmonėms medicininė pagalba dažnai neprieinama, todėl ėmėsi liaudiškomis priemonėmis gydyti žmones). P. Klezys citavo ir ne vieną J. Šnapščio – Margalio eilėraštį, atskleidamas klausytojams, kokių idealų laikėsi poetas ir kunigas.

Rimantas Klimas pasidžiaugė, kad internete apie J. Šnapštį – Margalį yra „šimtai puslapių informacijos“, o jis pats daug medžiagos rado archyvuose ir savo atradimais mielai pasidalino su tauragnieškiais. R. Klimas paskaitė ištraukas iš J. Šnapščio - Margalio įspūdžių apie Tauragnus. Kodėl miškininkas ir kraštotyrininkas R. Klimas susidomėjo Margaliu? Kaip jis pats paaiškino susirinkusiems, dėl poeto eilėraščio „Leiskit į Tėvynę“, kuris virto daina. Eilėraščio – dainos posmai „Leiskit į Tėvynę / Leiskit pas savus / Ten pradžiugs krūtinė / Atgaivins jausmus“ aktualumo nepraranda ir dabar. O kad šitą dainą žmonės moka, tik gal ne visi žinojo, kas autorius, buvo aišku, kai kultūros centro dainininkai ją užtraukė - dainavo ne vienas šventės dalyvis.

Apie J. Šnapščio – Margalio gyvenimą kalbėjo ir Danutė Kunigėlytė – Marcinkevičienė. Margalis – mėgėjų teatro Tauragnuose pradininkas. D. Marcinkevičienės tetos vaidino jo režisuotuose spektakliuose.

Kunigas P. Klezys pašventino stogastulpį, kurio autorius - kraštiečiai Romualdas Šimkūnas. (Jį ir matote **nuotraukoje**).

Šventę senajame bažnyčios šventoriuje labai gražiai užbaigė Jolantos Jurgelevičiūtės ir mergaičių atliekama daina apie Lietuvą, kuriai pritarė ir iškilmų dalyviai.

Toliau šventė tęsėsi kultūros centre. Su Valstybės diena susirinkusius pasveikino seniūnas Alvydas Danauskas: „Jauskim savo vertę, jauskim, kad mes esam nepriklausomos Lietuvos piliečiai. Jauskim pasididžiavimą, kad esam piliečiai valstybės su labai garbinga praeitimi“. Atrodo, ir himnas tą dieną skambėjo kaip niekad pakiliai, gal dėl to, kad kultūros centro salė buvo pilna pilna...

O šventės programa buvo puiki ir labai deranti Valstybės dienai. Skambėjo Vijolės Budvytienės skaitomi poeto Justino Marcinkevičiaus posmai apie tėvynę: „Žodyje mūsų telpa daugiau, negu žodyje *mano*...“, dainavo Jolanta Jurgelevičiūtė, skambėjo kultūros centro dainininkų dainos apie Lietuvą, gimtinės grožį.

Pasirodė ir R. Šimkūno anūkė Dominyka su draugu Emiliu, kurių atliekama Vytauto Kernagio daina buvo palydėta ilgaus plojimais. Simboliška, kad jaunimas dainavo „Kol turim kelią – į priekį einam...“

Jau tampa tradicija liepos 6 d. vienam iš Tauragnams nusipelnusių žmonių suteikti Garbės piliečio vardą. Seniūnas A. Danauskas sakė: „Labai gražūs Justino Marcinkevičiaus žodžiai, labai graži gamta už lango ir puokštės scenoje, bet gražiausia, ką mes turime – tai žmonės“. Šeštuojų Tauragnų Garbės piliečiu tapo mokytojas Jonas Belopetravičius. Kaip sakė seniūnas: „Mokytojas gyvena Tauragnuose ne nuo gimimo, bet apie Tauragnus žino daugiau, nei dažnas tauragniškis“. J. Belopetravičiui Garbės piliečio vardas suteiktas „Už Tauragnų vardo garsinimą, šio krašto kultūros bei istorijos išsaugojimą, ilgametę kraštotyrinę veiklą, etnokultūros paveldo, teatrinių tradicijų puoselėjimą, idėjas, kūrybingumą“. Ilgi plojimai rodė, kad pasirinkimas teisingas. Mokytoją J. Belopetravičių sveikino artimieji, kaimynai, bendruomenės pirmininkė Danguolė Grabauskienė, pasakiusi prasmingus Just. Marcinkevičiaus žodžius: „Jei kuo ir šviečiam – tai gerais darbais“, mero Alvydo Katino patarėjas Gintautas Petravičius palinkėjo „dar daug rašyti ir spausdinti“, o „Moko“ teatro artistų vardu kalbėjusi Valda Žebelenė visiems palinkėjo tokio kaip Mokytojo pareiagingumo ir kruopštumo.

Po šventės skubėjau pakalbinti Tauragnų Garbės pilietį mokytoją Joną Belopetravičių.

„Moko“ teatro režisierė Loretą Juškėnienę ir kultūros centro meno vadovę Vilma Valienę gerb. Jonui skyrė dainą.

Atsakydamas į sveikinimus J. Belopetravičius kalbėjo, kad „šiandien mes neturime karaliaus Mindaugo, bet turime Lietuvą, kurioje visi gyvename, mes šiandien neturime J. Šnapščio – Margalio, bet turime teatrą, kurio šviesą uždegė J. Šnapštys – Margalis. Ir aš esu to teatro mažas žiburėlis“. Ir pakvietė visus į dar vieną „Moko“ premjerą – L. Didžiulienės – Žmonos komediją „Paskubėjo“, kur ir pats vaidina.

Tauragniškių spektaklis buvo labai lauktas ir gražiai derėjo prie visų renginių. Vaidintojai nukėlė mus į XX a. pradžios Lietuvos kaimą, kuriame gyvena pasiturinčio ūkininko Galinio šeima su vienturte dukra, geidžiamas jaunikis amerikonas, kaimo paskalų nešioja, kuria visi tiki, ir bernas, kurio žodžių niekas nenori girdėti... Labai derėjo keturių kultūros centro dainininkių atliekamos liaudies dainos.

Su puikia švente, mieli tauragniškaiai! Nors jau praėjusia, bet įspūdžių užteks ilgam.

Dainuoja **Jolanta Jurgelevičiūtė** ir **Auksė, Sandra, Kristina**.

Kaip jaučiatės, mokytojau? Man atrodo, kad įvertinimas avansu. Ką padariau, tas padaryta. Ir toliau dirbsiu. Man tai neeilinis įvykis. Šis vardas brangesnis, nei Meno saviveiklos žymūno. Malonu, nes savi žmonės įvertino, ką aš dariau.

Sakėt, kad dirbsit toliau. Kas dabar Jus domins? Dabar mane domina mokytojo Dievulio, buvusio Šaulių organizacijos nario, gyvenimas. Dar – nykstantys kaimai, jų istorijos ir palikimas.

Kas Jus šiandien džiugina? (išvardina) 1. Saviveiklos teatras. 2. Saviveiklininkų dainos. 3. Bendruomenės leidžiamas laikraštis. 4. Viskas, kas bet kokia spaudoj parašyta apie Tauragnus. Norėtusi, kad rašytų kuo daugiau.

Ar Jums Liepos 6 –oji šventė? Žinoma, nes ji susijusi su Lietuva. O kas su Lietuva – tai man yra šventė.

Ko palinkėtumėte sau ir kitiems? Sveikatos. Jei būsiu sveikas, padarysiu daug. Ir kitiems sveikatos ir gražaus bendradarbiavimo.

Ačiū Jums už atsakymus. Sveikatos ir naujų darbų.

**Nuotraukoje: Sveikina mero patarėjas
Gintautas Petravičius.**

Jolita Stundžaitė - Umbrasienė

Gyvenimas tęsiasi

Nežinau ar mes, Utenos krašto gyventojai, esame rytiečiai ar vakariečiai, bet rytiečių išmintis: „vieneriems metams – sėk grūdus, dešimčiai metų – sodink medžius, šimtui metų – augink žmones“ mums tinka.

Tuo įsitikinau vieną liepos savaitgalį, kai nutariau dalyvauti Šeimties mokyklos šimtmečio paminėjime. Kvietimą dalyvauti šiame kraštiečių, besimokiusių Šeimties mokykloje, radau prisegtą Daunorių kaime, prie kapinių tvoros. Na, tiksliau, ne prie tvoros, o prie jos liekanų, nes tvora to statinio vadinti turbūt jau nebederėtų. Mūsų visa didelė šeima dažnai lankomės Daunoriuose, nes ten mano gimtinė, ten jau kelinti metai vienas gyvena aštuoniasdešimtmetis mano tėvas. Mama ilsisi ramybėje Daunorių kapinių smėlėtame kalnelyje.

Radusi raštelį su kvietimu į Šeimties mokyklos metines pagalvojau, kad, jei mama būtų gyva, ji džiaugtųsi apvaliu mokyklos jubiliejumi, juk Šeimties mokyklai ji atidavė didžiąją dalį savo gyvenimo. Mama ir pati baigė šią mokyklą ir joje ilgus metus mokytojavo. Ji buvo paskutinė Šeimties (pradine tapusios) mokyklos mokytoja iki mokyklos uždarymo.

Visas būrelis giminių, pažįstamų klausinėjo manęs, kas yra renginio organizatorius, kokia jo programa. Deja, į jų klausimus atsakyti negalėjau, nes nieko detaliau apie susitikimą nežinojau. Man atrodė per daug skaudu dalyvauti susitikime, kur kiekvienas kampelis primena dar ne taip seniai Anapilin išėjusią mamą. Dalyvauti susitikime nusprendžiau, nes šeima skatino, o ir mano draugė tauragniškę Judita Musteikytė nepatingėjo paieškoti kraštotyrinės medžiagos apie Šeimties mokyklą, kad aš galėčiau į susitikimą nusinešti šiek tiek istorinės informacijos.

Į susitikimą susirinko gausus būrys įvairaus amžiaus žmonių: buvusių mokytojų, mokinių, jų vaikų ir anūkų. Žaviuosi renginio organizatoriais. Jie pasirūpino, kad visi norintys galėtų aplankyti kiekvienam savus prisiminimus keliantį mokyklos pastatą, galėtų susitikti su žmonėmis, kuriuos kažkada pažinojo jaunos ir gražias.

Susitikimas mane nuteikė ir ilgiems nelinksmiems apmąstymams. O tie pamąstymai visai be ovacijų ir sau, ir valstybei: mano vaikai lankė

jau ne šią mokyklą, mokyklos pastatas sulaukė šimtmečio pusiau sugriuvęs, per privatizavimo procesus atitekęs dviem savininkams, kurių vienas visai jo neprižiūri. Neaišku, ar senoji akmeninė mokyklos pastato dalis dar sulauks 101 metų pavasario nesugriuvusi. Suprantama, privati nuosavybė – šventas reikalas. O sodybų tuštėjimo metas – baigtinis procesas.

Belieka džiaugtis, nes retas kuris negyvenamas pastatas sulaukia tokio garbingo amžiaus kaip Šeimties mokykla. Ne veltui turbūt rytiečiai sako: „šimtui metų – augink žmones“. Ir tikrai mokyklos pastatas jau griūva, o buvę jos mokiniai turbūt dar tebegirdi pertraukų triukšmą mokyklos koridoriuose, jie prisimena savo vaikystę, jaunystę, klasiokus, mokytojus.

Gyvenimas tęsiasi.

Vaidos Umbrasaitės nuotraukoje: Šeimties mokyklos šimtmečio paminėjimo oficialioji dalis.

Sveikiname! Liepos mėnesį jubiliejus švenčia

50 metų – Danutė Umbrasienė iš Klykių k., **Rima Dainienė** iš Pilkenių, tauragniškis **Leonas Kulbačiauskas** ir **Gražvydas Kunigėlis** iš Juodiškių kaimo;

60 metų – Dominikas Aleksiūnas iš Tauragnų ir **Aldona Kazlaitė** (Paminčios vs.);

80 metų sukanka **Laimutei Elenai Dubauskienei** iš Maleckazemio kaimo;

85 metų sulaukė **Bronislava Rožienė** iš Ryliškių k.

LIETUVIŲ IR ŽYDŲ SANTYKIAI

(spausdiname dar vieną ištrauką iš Šarūno Grabausko bakalaurinio darbo „Tauragnų miestelio žydai 1918-1940 m.“ Dėl vietos stokos panaudotos literatūros sąrašo nespausdiname).

Tauragnuose gyvenę žydai su vietiniais gyventojais susikalbėdavo lietuvių kalba, tad bendravimas nesukeldavo problemų. Tauragniškė Ona Vaišnorienė, kalbėdama apie žydų ir lietuvių santykius, teigia, kad jie vieni su kitais sugyvendavo taikiai – jei ir neturėdavai pinigų, žydai visada duodavo skolon. Jos teigimu, žydų pasitikėjimas lietuviais buvo labai didelis. Ir kiti miestelio gyventojai, kurie dar prisimena žydus, teigia, kad tarpusavio santykiai buvo geri. Kiekvienas lietuvis turėjo pasirinkęs po žydą, su kuriuo daugiau bendraudavo ir tik pas jį eidavo pasiskolinti pinigų. Jei lietuvis daug įsiskolindavo, žydas jam primindavo apie skolą ir pagrasindavo kitą kartą skolon nebeduosiantis. Visi žydai duodavo lietuviams skolon, tačiau, jei pastarieji skolos ilgai negrąžindavo, patys žydai atvažiuodavo jos atsiimti. Tačiau iš Adelės Bikuvienės pasakojimo neaišku, ar taip elgdavosi visi žydai, nes ji kalba tik apie žydą Belkę, kuris negrąžinamos skolos atvažiuodavo atsiimti su arkliu.

Gerus tarpusavio santykius rodo ir tai, kad žmonės iš aplinkinių kaimų atvažiuodami į bažnyčią pasiimdavo ir maisto, kurį palikdavo pas Tauragnų žydus, nes į bažnyčią eidavo nevalgę. Viskas veikė tokiu principu: vienas kaimas daiktus ir maistą palikdavo pas vieną žydą, kitas kaimas – pas kitą. Yra žinoma, kad Grašių kaimo žmonės maistą ir daiktus palikdavo pas pakalnėje gyvenantį žydą, vadintą Leibičkę. Po pamaldų grįždami žmonės ne tik pasiimdavo paliktus daiktus, bet iš tų žydų nusipirkdavo įvairiausių produktų. Taigi, kaip teigia J. Mačerauskaitė, tarp žydų ir lietuvių buvo geri abipusiai ryšiai.

Tauragnuose be lietuvių buvo žydų ir rusų jaunimo, tačiau konfliktų etniniu pagrindu nepasitaikydavo. Dažniausiai konfliktuodavo jaunimas iš skirtingų kaimų. Nors tarp žydų ir lietuvių paprastai artimų santykių nebuvo, tačiau jie tarpusavyje bendraudavo. Kadangi žydai šieno neturėdavo, tai ateidavo pas lietuvius į daržines ant šieno pažaisti, o po šabo apsilankydavo net ir pirtyje. Į šokius žydai ateidavo retai, linksmindavosi daugiau tarp savų. Pastebėtina, kad Tauragnuose lietuvės su žydų vaikinais nebendraudavo, viskas apsiribodavo tik pasisveikinimu. Taip būtų galima pasakyti ir apie žydaites ir lietuvius vaikus. Tačiau buvo ir išimčių. Vienas lietuvis, pavarde Grybauskas, nors ir nebuvo kilęs iš Tauragnų,

mylėjo vieną žydaitę (žydaitės vardas nėra žinomas, bet jos tėvas buvo vadinamas Ruduoju). Jų santykiai buvo rimti, jie ilgai draugavo, ruošėsi net vestuvėms, tačiau juos išskyrė karas. Bet tokie artimi santykiai tarp lietuvių ir žydų nebuvo dažni, tai greičiau išimtis, į kurią tiek lietuviai, tiek žydai žiūrėjo nepalankiai, tam nepritarė ir pasijuokdavo.

Tauragniškiai atsimena, kad lietuviai, ypač jaunimas, nevengdavo iš žydų ir pasišaipyti, tačiau, jų nuomone, nepiktai. Anot J. Mardosos, savotiškas žydų atsiribojimas nuo miestelio gyvenimo lengvino abipusius santykius, tačiau kartu provokavo bandymus įsiskverbti, pažvelgti į nesuprantamą gyvenimą iš vidaus. Šis smalsumas dažnai pasireikšdavo netaktu, tolerancijos stoka ir ypač nepakantumu religinio gyvenimo realijoms. Tauragniškiai, atsimindami įvairius pasityčiojimus, pabrėžia, kad tai nebuvo daroma pikta, kad iniciatoriai tik juokaudavo, tačiau, kas vieniems galėjo atrodyti tik juokai, kitiems galėjo būti rimtas įžeidimas, o tokiam požiūrių skirtumui galėjo turėti įtakos paprasčiausias nesugebėjimas suvokti kitokių papročių bei gyvenimo būdą. Yra žinomas toks įvykis, iliustruojantis minėtą situaciją. Kartą Tauragnuose tuo metu, kai žydai meldėsi, lietuvių jaunimas į sinagogą įstūmė paršelį. Dėl šio įvykio kilo didelis šurmulyš. Tokio pobūdžio reiškiniai, kai įvairiais būdais žydams buvo trukdoma atlikti pamaldas, nors ir nebuvo dažni, tačiau pasitaikydavo visoje Lietuvoje. Žydams tokie poelgiai, anot J. Mardosos, kėlė tam tikrą psichologinę įtampą, nes pastarieji negalėdavo žinoti, kada gali sulaukti, kad ir nedidelio, tačiau antisemitinio akceso. Kadangi šis jaunimo „pokštas“ nepatiko suaugusiems, jį iškrėtę vaikinai turėjo atsiprašyti žydų.

Tarp kitų jaunimo išdaigų fiksuojami tokie įvykiai: žydaitėms ežere skalbiant drabužius nuo kalno vaikinai akmenį paleisdavo, o žiemą žydų roges užtempdavo ant namo stogo (žydų namai stovėjo paežerė ir kilo į viršų, tai padaryti nebuvo sunku.) O. Vaišnorienė atsimena, kad jos šeima dirbo žydo, pravarde Greitukas, žemę, todėl jo namuose valgydavo atsineštą savo maistą. Jos brolis Antanas Vaišnoras lašinius pjaustydavo žydo peiliu, kadangi žydams kiauliena buvo draudžiama, žydas Greitukas labai pykdavo. Vaikai taip pat mėgdavo erzinti žydus, nes kai kurie žydai drabužius siūdavo užsakovo namuose, todėl juose ir melsdavosi, o vaikai tokiais atvejais mėgdavo lakstyti kambaryje ir jiems trukdyti. Vertinti tokius reiškinius kaip sąmoningo antisemitizmo apraiškas būtų per drąsu ir nelabai logiška. Pirmiausia todėl, kad visus aukščiau minėtus pokštus ar pasityčiojimus rengdavo vaikai ar jaunimas. Jiems tai buvo tiesiog

būdas pasilinksminti ar pasijuokti, mažiausiai galvojant, kad tai galima suprasti kaip išraiškos būdą neapykantai žydams parodyti. Tokį požiūrį patvirtintų ir tai, kad lietuvių jaunimas iškresdavo įvairių pokštų ir savo tautiečiams, todėl jų ir žydų santykių nereiktų dramatizuoti. Aišku, fakto, kad Tauragnų jaunimas su pokštais kartais persistengdavo, paneigti negalima, bet tai nutikdavo iš nesugebėjimo suvokti kitokius papročius bei gyvenimo būdą.

Suaugusieji buvo kur kas santūresni, jie dažniausiai apsiribodavo pajuokaudami žodžiu. Pavyzdžiui, Teklė Laurinavičienė atsimena, kad jos dėdė kartą pasišaipė iš žydų laidojimo papročių, tada žydas Meiškė atsakęs: „Ui, Pranciškau, kol jūs atsikelsit iš grabų, mes pirmi nubėgsim prie dievo. Mes danguj sėdėsime po medžiu ir žuveles valgysim.“ O į tai Pranciškus atsakęs, kad lietuviai sėdės medžiuose ir ant žydų š... Kitas pavyzdys, kurį pavyko rasti, pasakoja apie tauragniškį Mykolą Kunigėlį. Jį, su pilnu vežimu šiaudų važiuojantį į Uteną, miestelio vaikai (ir lietuviai, ir žydai) mėgdavo sekti ir visaip erzinti. Jis su botagu vaikus išvaikydavo, tačiau jie vėl sugrįždavo ir bėgdavo iš paskos, kol išlydėdavo iš miestelio. Vieną kartą M. Kunigėlis sustojo prie vandens kolonėlės, pasėmė vandens ir pradėjo pilstyti ant žydų vaikų sakydamas: „aš jus krikštiju, jūsų vardas Jonas – vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios. Amen.“ Taip vaikus peržegnojęs ir nuvažiavo. Visi žydai išsilakstė ir parbėgę namo papasakojo tėvams, kad juos pakrikštijo. Šios naujienos tėvams pasirodė nejuokingos, tad žydai pasiėmė vaikus ir ėjo pas kleboną prašyti, kad juos atkrikštytų, o nusiramino tik tada, kai klebonas jiems paaiškino, kad toks krikštas yra netikras ir dėl to negalioja. Šis pokštas žydų vaikus paveikė, nes nuo tada jie Mykolo Kunigėlio nebeerzino. Šis atvėjis šiek tiek kitoks, nei minėti prieš tai. Pirmiausia todėl, kad čia žydų vaikai erzina lietuvi, tai rodo, kad juokai ir pokštai nebuvo tik iš lietuvių pusės. Antra, žydų pasipiktinimas šiuo atveju kyla ne iš lietuvių netaktiškumo, o iš pačių žydų menkų žinių apie lietuvių religinius papročius. Aišku, šį įvykį galima būtų vertinti ir kaip buvusio požiūrio į žydus, kaip nekrikštus, apraišką, nes toks požiūris Lietuvoje buvo gana plačiai paplitęs.

Nuomonė, kad žydų ir lietuvių tarpusavio santykiai Tauragnuose buvo gana geri, sutinkama ne tik istoriografijoje, bet ir tauragniškų atsiminimuose. Taigi paprastai tarp lietuvių ir žydų Tauragnuose didelių konfliktų nekildavo, viskas apsiribodavo tik juokais ir pasišaipymais. O jei kas ir pykdavosi, tai žaisdami vaikai, bet ir tai ne lietuviai su žydais, o mergaitės su berniukais.

Reiktų paminėti, kad pasitaikydavo ir pikty, aiškiai paniekinančią prasmę turinčių pasakymų. Tauragniškiai kartais sakydavo: „Jukš, tu, parka“, o parka reiškia „šašai.“ Šis pasakymas aiškiai turėjo paniekinamąją prasmę ir buvo taikomas žydams, atseit, kartais jie buvo apšašę. Dažniausiai Lietuvoje pasitaikiusios antisemitizmo apraiškos buvo langų daužymas, žydiškų iškabų teplojimas ar muštynės, kylančios miesteliuose turgaus dienomis. Tauragnuose tokių aiškių antisemitizmo apraiškų nepasitaikė ar bent jau apie jas žinių neaptikta.

Iš rimtesnių incidentų, reiktų paminėti vieną, pasibaigusį net žydo mirtimi. Vienas žydas, pavardė Leibukas, buvo nužudytas, jį žmonės rado negyva gulintį pakelėje, Kuktiškių link. Jis vaikštinėdavo po aplinkinius kaimus pardavinėdamas smulkias prekes. Policija, žydaitės Chaikės liudijimo dėka, surado kaltininką. Nėra žinoma jo pavardė, tik aišku, kad jis lietuvis. Žudikas greit ir pats prisipažino, dar pridėjęs, kad pas Leibuką rado tik vieną degtukų dėžutę. Dėl informacijos stokos šio įvykio negalima vadinti antisemitiniu, galbūt žmogžudystė nebuvo neapykantos žydams išraiška, o tiesiog nužudymas siekiant apiplėšti.

Apibendrinant galima būtų pasakyti, kad Tauragnuose 1918 – 1940 m. lietuvių ir žydų santykiai nors ir nebuvo labai artimi, tačiau didesnių nesutarimų ar konfliktų apraiškų, kurias būtų galima vertinti kaip sąmoningą antisemitizmą, surasti nepavyko. Iš žydų mėgdavo pasišaipyti tiek jaunimas, tiek ir suaugę, tačiau viskas tuo ir apsiribodavo. O lietuvių ir žydų sutarimas ekonominiuose santykiuose ir bendravimas rodo buvusią toleranciją ir tarpusavio supratimą. Turbūt teisingas yra daugumos autorių požiūris, kad, netgi lyginant su kitais miesteliais, lietuvių ir žydų santykiai Tauragnuose buvo geri.

Nuotraukoje: Rabinas Eliezeris-Cvi Pinesas - Tauragnų žydų bendruomenės religinis lyderis 1875 -1937 m. (iš Jozefo Rosino kolekcijos).

Puslapis apie medžiotojus ir gaisrininkus

Liepos pradžioje Tauragnų medžiotojų būrelio nariai (pirmininkas Jurijus Skliaustis) rinkosi į Politiškių žvyro karjerą, kur išbandė rankos taiklumą. Jie šaudė į nejudantį taikinį („šerną“) ir į judantį – lėkšteles. Susumavus dviejų rungčių rezultatus paaiškėjo, kad taikliausiai šaudė Aivaras Gimbutis, antras – Alvydas Danauskas ir trečioje vietoje – Jurijus Skliaustis. Šios varžybos buvo lyg pasirengimas vėliau vyksiančioms rajoninėms varžyboms. (Informaciją pateikė **Alvydas Danauskas**, užrašė Danguolė Grabauskienė).

Nuotraukoje: medžiotojai (iš kairės) Mečislovas Treinys, Povilas Gimbutis, Nerijus Sirgedas, stovi – Valdas Treinys.

pos pabaigoje. Bus mašina, iš karto pakabinsime skelbimus renginiui. Tikiuosi, tauragniškiai neliks abejingi mūsų šventei.

Pasidžiaugiau gražiai sutvarkyta teritorija. Pastatyta pavėsinė, suoliukai. Valdas pasakė, kad tai pareinančių nuo ežero žmonių gerovei. Juk eina pagyvenę žmonės su vaikučiais, kalnas nuo ežero status, pavargsta. Čia gali prisėsti, pailsėti, pasigrožėti kraštovaizdžiu. Tik labai nemalonu pasižvalgyti po kaimyninę teritoriją. Stovi kaip vaiduoklis buvusi miestelio pirtis, vagonėlio aplinka siaubinga. Tokie kontrastai! Dar labai nemalonu, kai pralekia pro gaisrinės teritoriją motorizuoti. Reikėtų padaryti kokią užtvartą. Tegu tai bus tik pėsčiųjų takas.

Prie gaisrinės yra padėta gelbėjimo valtys. Valdas papasakojo, kad ją tik kartą panaudojo, ieškodami skenduolio ežere prie Taurapilio. Geriau, kad visai nereikėtų jos liesti. Tegu žmonės saugiai ilsisi prie ežero. Paklaustas apie gaisrus, gaisrinės viršininkas atsakė, kad tenka išvažiuoti gesinti. Per mėnesį nuvažiuojama apie 100 kilometrų.

Savo pasakojimą noriu užbaigti vienos tauragniškės palinkėjimu, kad, gavus naują gaisrinės mašiną, ja nereikėtų išvažiuoti gesinti gaisrų. Tegul šv. Florijonas saugo Tauragnus ir jo apylinkes.

Valda Žebelienė

TAURAGNŲ SARGAS

Liepos pradžioje nugirdau kalbas, kad Tauragnų gaisrinės kiemas pasipuošė labai gražia skulptūra. Liepos 6-osios vakarą, pagiedoję himną, grupelė tauragniškių nutarėme pasivaikščioti po senąjį šventorių. Viską apžiūrėję, patraukėme link gaisrinės. Labai nemalonai nuteikė abipus kelio styrantys nepjautos žolės šabakštynai, nemalonus kvapas palei vagonėlį. Akys nušvito, kai įžengėme į gaisrinės teritoriją. Gaisrininkai nusipelnė medalio už taip gražiai sutvarkytą aplinką.

Ankstytą rytą, kada keičiasi budėjimo pamaina, apsilankiau gaisrinėje ir pakalbinau gaisrininkų vadą Valdą Juškėną.

Jūsų kiemas pasipuošė puikia medžio skulptūra. Kas jos autorius? Kiek laiko užtruko padaryti šį kūrinį? Kuo dar pradžiuginsite tauragniškius?

Šv. Florijono skulptūrą padarė mano kaimynas, mokytojas Antanas Budvytis. Beveik metus laiko ją skaptavo, dailino. Vartė žurnalus, derino, kad skulptūroje būtų visos proporcijos. Išėjo labai dailus, nuotaikingas kūrinys. Pastatėme gaisrinės kieme. Tegul džiugina mūsų ir praeivių akis. Kai gausime naują gaisrinės mašiną, surengsime šventę. Pakviesime kunigą pašventinti skulptūrą, sukviesime tauragniškius. Žada atvykti vienas geras muzikantas – gaisrininkas, kuris palinksmins susirinkusius. Tikslios datos pasakyti dar negaliu. Planuojame, kad tai įvyks lie-

Informacija apie ekskursiją į Venspilį

Į ekskursiją išvykstame **rugpjūčio 5 d. 5 val.** nuo kultūros centro. Apie 10 val. būsime Saldus mieste, norintys lankysimės saldainių (karvučių) fabrike, stebėsime, kaip gaminami saldainiai, aišku, ir ragausime... Programa trunka apie 1 val., kaina žmogui – 1 Latas (5 Litai). Galima bus ir nusipirkti (reikia turėti latų). Vėliau lankysime Kuldygos krioklį, Riežupės smėlio urvus (kaina 3 Latai suaugusiam, vaikams, studentams, pensininkams – 2). Taigi bilietams reikia turėti apie 4 latus + 15 Latų nakvynė Venspilyje. Tai 19 latų (95 Litai). Būtų gerai, jeigu kiekvienas jais pasirūpintumėte iš anksto, nes už viešbutį reikės sumokėti nuvažiavus. Venspilyje, žinoma, latų galėsite nusiimti su savo banko kortele (kaip ir Lietuvoje veikia „Swedbank“, „SEB“, „Nordea“, „Danske Bank“ bankomatai).

Už kelionę planuojame rinkti po 15 Litų (bendruomenės nariams ir rėmėjams), kitiems – 35 Litai).

Kaip reikėtų elgtis per škvalą, perkūniją?

(patarimai iš interneto)

Kad nelaimė aplenktų, patariama perkūnijos metu nebūti aukštose vietose, po medžiais, arti vandens. Pamačius kamuolinį žaibą reikia nejudėti, nes jis juda pagal oro sroves, jį galite pritraukti. Pavojinga slėptis po aukšta stogine, statiniu arba kalvos viršūnėje, būti šalia metalinio aptvaro, oro elektros tiekimo linijos, dirbti žemės ūkio darbus atviraime lauke arba statybinėmis bei žemės ūkio mašinomis, bėgti. Palūkėti, kol praeis perkūnija, geriausia būtų nedidelėje lomoje, giraitėje arba stataus šlaito papėdėje. Lygioje vietoje patartina pritūpti arba atsistoti ant akmens.

Negalima slėptis po aukštais atskirai stovinčiais medžiais lygioje vietoje arba pamiškėje. Žmonės, perkūnijos metu esantys automobilyje arba traktoriuje, pataikius žaibui paprastai nenukenčia. Tačiau apsaugintas vairuotojas gali prarasti gebėjimą valdyti techniką, todėl perkūnijos metu reikia sustoti.

Jeigu užėjus perkūnijai esate pastate - prisiminkite, kad negalima naudotis elektriniais prietaisais, telefonu, liesti vandentiekio čiaupų, būti šalia dūmtraukių, krosnių arba stambių metalinių daiktų, t. y. vengti visko, kas gali turėti stiprų elektros krūvį. Ypač tai pasakytina apie pastatus, neapsaugotus žaibolaidžiais. Tam, kad kamuolinis žaibas nepatektų į pastato vidų, siūloma uždaryti langus, duris, dūmtraukius, kad patalpoje nebūtų skersvėjų. Ventiliacijos angas būtina uždengti įžeminta metaline gardele.

Aktuali informacija apie socialinę paramą mokiniams (iš interneto)

Nuo liepos 1 dienos galima kreiptis socialinės paramos mokiniams naujiems mokslo metams: nemokamo maitinimo ir paramos mokinio reikmenims įsigyti.

Mokiniai turi teisę į nemokamus pietus ir į paramą mokinio reikmenims įsigyti, jeigu vidutinės pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės kaip 1,5 valstybės remiamų pajamų dydžio (525 Lt). Taip pat pagal Utenos r. tarybos patvirtintą tvarką bus skiriami pusryčiai mokiniams, augantiems socialinės rizikos šeimose, šeimose, auginančiose 3 ir daugiau vaikų, neįgaliųjų ar senatvės pensininkų šeimose, nepilnose šeimose, jei pajamos vienam šeimos nariui neviršija 1 VRP (350 Lt). Mokinio reikmenims įsigyti skiriama 120 procentų bazinės socialinės išmokos dydžio (156 Lt) suma vienam mokiniui per kalendorinius metus.

Parama šeimoms mokiniams paruošti mokyklai išmokama pinigais. Tik šeimoms, kurios įrašytos į socialinės rizikos šeimų apskaitą, parama mokinio reikmenims įsigyti pinigais nebus išmokama. Reikalingas priemonės mokyklai pagal Švietimo ir mokslo ministro patvirtintą sąrašą galės įsigyti parduotuvėje su tai šeimai išduotu siuntimu. Tiems vaikams, kurių tėvai jais nepasirūpins, padės socialiniai darbuotojai.

Šeimos, kurios pageidauja gauti paramą mokiniams, turi pateikti seniūnijai prašymus, asmens dokumentus (pasus, asmens tapatybės korteles), pažymas apie visų rūšių gautas pajamas per 3 paskutinius mėnesius iki kreipimosi ar kreipimosi mėnesio (jei pajamos per tuos 3 mėn. pasikeitė), pažymas iš mokymo įstaigų, jei šeimoje yra vaikų vyresnių negu 18 metų (studentų), apie gautas stipendijas, pažymas apie nuomojamą valstybinę žemę, žemės nuosavybės dokumentus ir kitus dokumentus, patvirtinančius gautas pajamas.

A + A *Seniūnijoje liepos mėn. mirė*

JONAS MEIDUS, Vyžių k., 95 m.;

ONA VAIKŠNORIENĖ, Tauragnai, 87 m.

*Užjaučiame artimuosius. Netekus sūnaus
Kęstučio taip pat užjaučiame tauragniškių
Aldonos ir Antano Vaišnorų šeimą.*

Nuotraukos Danguolės Grabauskienės,
Žymanto Trimonio.

Parengė Danguolė Grabauskienė.
Spausdino Utenos spaustuvė.

